

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه)

سیدتقی کیبری¹

چکیده

یکی از مسائل مهم و اساسی در موضوع ظهور حضرت مهدی (عج)، موضوع تشکیل حکومت جهانی آن حضرت می‌باشد. آنچه مسلم است این که بهترین و کامل‌ترین برنامه‌ریزی برای ایجاد حکومت واحد جهانی، تنها در سایه حکومت منجی عالم بشریت حضرت ولی عصر (عج) محقق خواهد شد. در این راستا بیان ویژگی‌های مختلف چنین حکومتی و قلمرو و محدوده آن جزء ضروریات است. تحقیق حاضر در نظر دارد این موضوع را از دیدگاه متون اسلامی تبیین نماید.

کلید واژه‌ها: حضرت مهدی (ع)، حکومت جهانی، ویژگی، قلمرو.

مقدمه

انسان‌ها از ابتدای خلقت و آفرینش، به عنوان یک موجود اجتماعی آفریده شده‌اند، ولی با گذشت زمان به خاطر پیروی از هواهای نفسانی و وسوسه‌های شیطانی، بین آن‌ها اختلاف به وجود آمد و این شکاف، رفته رفته در افراد بشر و جوامع تشکیل یافته توسط آن‌ها، عمیق گردید تا جایی که امروزه این تفرقه و جدائی و اختلافات و تضادها، حیات بشر و جوامع انسانی را تهدید می‌کند. لذا همه مکاتب الهی و بشری با

1- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی.

kabiri_stk@yahoo.com

تاریخ دریافت: 1387/5/19 - تاریخ پذیرش: 1387/11/23

106- ----- منهای - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
دیدگاه‌های مختلف طرح‌هایی را برای بازگشت به یک زندگی واحد و مسالمت‌آمیز در
سطح جهان ارائه می‌نمایند و اکثراً معتقدند که سرانجام، جهان و بشریت شاهد یک
انقلاب جهانی و همه جا گستر خواهد بود، و جهان باید زیر چتر حکومت و مدیریت
و رهبریتی واحد اداره شود.

البته علی‌رغم اینکه این تفکر در دیدگاه اندیشمندان و حتی سیاستمداران دنیا مطرح
گردیده و مکاتب متعددی پیرامون آن و کیفیت تشکیل آن برنامه‌هایی را ارائه نموده‌اند،
لکن طرح «حکومت واحد جهانی» برخلاف پندار غلط بسیاری از دنیاپرستان و شیاطین
انسی، طرحی نو و تازه نیست، بلکه این موضوع سابقه‌ای طولانی همراه با شرح و بسط
کامل در ادیان توحیدی به ویژه دین اسلام داشته است، و باید ادعا نمود که بهترین و
کامل‌ترین و دقیق‌ترین برنامه‌ریزی برای ایجاد «حکومت واحد جهانی»، در حدود بیش
از چهارده قرن پیش از سوی مکتب حیات بخش اسلام مطرح گردیده است. و روشن
است چنین حکومتی فقط در هنگام ظهور منجی‌عالم بشریت حضرت مهدی موعود (ع)
محقق می‌شود که طراح اصلی این پروژه، اسلام ناب محمدی (ص) است.
این نوشتار سعی دارد ابتدا ویژگی‌های حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) و سپس
قلمرو آن را از منظر آیات و روایات مورد بحث و بررسی قرار دهد.

بخش اول - ویژگی‌های حکومت واحد جهانی حضرت مهدی (ع)

در مباحث مربوط به ظهور حضرت ولی عصر (عج) و تشکیل حکومت جهانی، از
جمله چیزهایی که ذهن هر منتظری را مشغول می‌کند، کیفیت حکومت آن حضرت و
اوضاع و احوال جوامع بشری است، خصوصاً از آنجایی که حاکمیت و ولایت او عملاً
بر همه جهان هستی اعم از انسان‌ها، جن‌ها، ملائک الهی و حتی موجودات آسمانی و
زمینی است، این سؤال مطرح می‌شود که در آن دوران اهل زمین و آسمان، حیوانات و
گیاهان و جمادات، شهرها و کشورها و حکومت‌های آن‌ها و محبان اهل بیت و معاندین
آن‌ها و... چه وضعیتی خواهند داشت؟

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۰۷
آنچه می‌توان به طور خلاصه بیان داشت این است که جهانیان در سایه حکومت حضرت مهدی (ع)، شاهد حکومت جهانی خواهند بود که انسان‌ها معمولاً آن را در رؤیاهای خود تصور می‌کنند و همه موجودات عالم حتی اشیاء بی‌جان هستی از سنگریزه‌ها و... از جمال دلربای حضرت و حکومت عدالت گستر او متنعم خواهند بود. در این بخش گوشه‌ای از ویژگی‌های حکومت واحد جهانی حضرت مهدی موعود (ع) مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

اسلام تنها دین حاکم جهان

از آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت عصمت و طهارت (ع) استفاده می‌شود که یکی از ویژگی‌های مهم و بارز دوران حکومت حضرت مهدی (ع)، «جهانی شدن دین مقدس اسلام» است. یعنی بعد از ظهور آن حضرت، تمام ادیان تحریف شده الهی و ادیان و مکاتب بشری با تجلی نور حقیقی اسلام، افول خواهند کرد. به عبارت دیگر چون حکومت جهانی آن حضرت یک حکومت توحیدی است، همه اهل زمین یا باید به وحدانیت خداوند اقرار نمایند و یا با شمشیر عدالت حضرت مهدی (ع) مواجه شوند.

از حضرت کاظم (ع) در تفسیر آیه شریفه «... و له اسلم من فی السموات و الارض طوعاً و کرهاً...» (آل عمران، 83)، یعنی: هر آنکه در آسمان‌ها و زمین است خواسته یا ناخواسته تسلیم شد، روایت شده است که فرمود: «آن در حق قائم (ع) نازل شده، چون یهود و نصاری و صائبین و زنادقه و کفار را در مشرق زمین و مغرب آن بیرون آورد، پس بر ایشان اسلام را عرضه دارد، هر که به رغبت اسلام آورد، او را به نماز و زکات و آنچه مسلم است امر می‌کند و برای خداوند بر او واجب است. و هر که اسلام نیاورد، گردنش را بزند تا در مشرق‌ها و مغرب‌ها احدی نماند مگر موحد. راوی گفت: فدایت شوم، خلق بیشتر از این‌هاست. فرمود: چون خدای تعالی امری را اراده فرماید، زیاد را کم و کم را زیاد نماید». (طبرسی نوری، 130)

اتحاد جهانی

از دیگر برنامه‌های مهم و اساسی حضرت مهدی (ع) بعد از ظهور، تشکیل حکومت فراگیر جهانی است، یعنی اداره همه اجتماعات از یک نقطه مرکزی و با یک سیاست و برنامه، در آن دوران و با یدبضاء و نفس مسیحایی امام مهدی (ع)، و آرمان والای تشکیل جامعه بزرگ بشری و خانواده کبیرانسانی تحقق می‌پذیرد و حقیقتاً به یک اتحاد و اتفاق جهانی خواهد رسید. و این همان آرزوی دیرینه تمام انبیاء الهی و امامان و صالحان و انسان دوستان است. در زیارت آن حضرت می‌خوانیم: «السلام علی المهدی الذی وعد الله به الامم ان یجمع به الکلم و یلم به الشعث و یملاء به الارض عدلاً و قسطاً و ینجز به وعد المؤمنین»، یعنی: سلام بر مهدی آن چنان که خداوند به واسطه او جمیع امت‌ها را وعده داده، که به وجود او کلمه‌ها را جمع کند، یعنی اختلاف را از میان ببرد و دین یکی شود و به او پراکندگی‌ها را گرد آورد و به او زمین را از عدل و داد پر کند و به سبب او وعده فرجی که به مؤمنین داده است، انفاذ فرماید. (قمی، مفاتیح الجنان)

بنابر این تنها کسی که شایستگی ایجاد یک امت واحد و تشکیل حکومت جهانی و نظامی عادلانه و واحد را دارد، مهدی (ع) است که مظهر عدالت و فضیلت و انسانیت می‌باشد. لذا وقتی او قیام می‌کند، زلال و پاکی و طهارت او همه جهانیان را دور شمع محفل خویش جمع خواهد کرد. در کتاب منتخب الاثر آمده است: وقتی که قائم برخیزد، اهل شرق و غرب برای او مجتمع می‌شوند. (حیدری، 266)

جهان سراسر عدالت

دیگر ویژگی بارز حکومت حضرت مهدی (ع) «عدالت گستر» بودن آن است، و اساساً از جمله عواملی که باعث شده است همه عاشقان، منتظر ظهور منجی حقیقی باشند، همین ویژگی است.

در کتاب میزان الحکمه از پیامبر اکرم (ص) روایت شده است: «بعد از من خلفایی خواهند بود و بعد از خلفاء امیرانی، و بعد از امیران، شاهانی و بعد از شاهان، عده‌ای

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ----- ۱۰۹
جبار (خودکامه)، سپس مردی از خاندان من سر بر می‌دارد و زمین را از عدالت
می‌آکند، همچنان که از ستم آکنده شده است». (همانجا، 336)

در تفسیر صافی نیز ذیل آیه «... ان الارض یرثها عباد الصالحون» (الانبیاء، 105) ضمن
بیان روایتی از امام باقر (ع) آمده است که آن حضرت فرمود: «اگر از عمر دنیا مگر به
اندازه یک روز باقی نماند، همانا خداوند آن روز را طولانی می‌کند تا این که مردی از
اهل بیت مرا مبعوث کند، تا زمین را از قسط و عدل پر کند، همان طوری که از ظلم و
جور پر شده است». (همانجا، 357/3)

یکی از مواردی که در این موضوع - اهمیت عدالت در برنامه حکومت حضرت مهدی (ع)
- قابل توجه بوده و باعث می‌شود که سرلوحه برنامه‌های دولت جهانی آن حضرت باشد،
سخنانی است که ابتدای تولد از زبان مبارکشان خارج شده است. در این باره نقل شده
که آن بزرگوار بعد از تولد، همانند بعضی از پیامبران، در آغاز کودکی لب به سخن
گشوده و بعد از گواهی به یکتایی خداوند و رسالت حضرت محمد (ص) و امامت
ائمه معصومین (ع) چنین فرمود: «... اللهم انجز لی لی ما وعدتني، و اتمم لی امری و ثبت
وطائتی، و املأ الارض بی عدلاً و قسطاً»، یعنی: خداوندا! به آنچه به من وعده دادی وفا
کن، و امر (حکومت عدالت گستر جهانی) مرا به کمال برسان، و گام‌های مرا استوار
بدار، و زمین را به دست من آکنده از عدل و دادساز. (حکیمی، 41) و نهایتاً این که علامه
طباطبایی می‌گوید: «روایات در باب مهدی (ع) و ظهور او و پرکردنش زمین را از عدل،
بعد از پرشدنش از ظلم و جور - چه از طریق عامه و خاصه و چه از رسول خدا (ص)
و ائمه هدی (ع) - آنقدر زیاد است که به حد تواتر رسیده است». (همو، 465/14)

حیات واقعی زمین

در قرآن کریم آیاتی وجود دارند که می‌توان از آنها استنباط نمود که زمین و اهل آن،
حیات و ممت دارند. یعنی علی‌رغم اینکه در زمین موجودات زنده‌ای مثل انسان و
حیوان... زندگی می‌کنند، احتمال دارد همین زمین، زمین مرده باشد و اصولاً در هر

110-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
منطقه و محیط و جامعه‌ای که حاکمیت الهی در آن نبوده و احکام نورانی اسلام پیاده
نشود، چنین جامعه‌ای حتماً مرده فرض می‌شود و نجات آن، تنها در درخشش حقیقی
اسلام ناب محمدی است. بنابر این از ثمرات حکومت حضرت مهدی (ع) این است که
زمین به معنای واقعی کلمه زنده خواهد شد.

امام کاظم (ع) درباره حکومت توحیدی، اجرای احکام و قوانین الهی و فراگیر شدن عدل
و اقامه حدود، در تفسیر آیه 17 سوره الحديد: «اعلموا ان الله یحیی الارض بعد موتها...»،
یعنی: خداوند زمین را پس از مرگ آن زنده می‌کند. می‌فرماید: «منظور این نیست که
خداوند زمین را با باران زنده می‌کند، بلکه خداوند مردانی بر می‌انگیزد که زمین را با
زنده‌گردانیدن عدل و اقامه حدود در آن، زندگی می‌بخشند، و اقامه حد در زمین، برای
آن مفیدتر است از چهل روز باران پیاپی». (جمعی از نویسندگان، 233 به نقل از
مکیال‌المکارم، 81/1) امام باقر (ع) نیز ذیل همین آیه می‌فرماید: «یحییها بالقائم (ع)
فیعدل فیها فیحیی الارض بالعدل بعد موتها بالظلم». (صافی گلپایگانی، 478)

همچنین حضرت اباعبدالله الحسین (ع) ذیل آیه 33 سوره التوبه: «هو الذی ارسل رسوله
بالهدی ...» فرمود: «خداوند بواسطه او زمین را زنده می‌کند و به واسطه او دین حق را
بر همه ادیان ظاهر و غالب می‌گرداند». (خراسانی، 392)

توزیع عادلانه ثروت‌ها و منابع

یکی از معضلات جوامع بشری، چه در گذشته و چه در حال، این است که امکانات و
نعمت‌های خدادادی، علی‌رغم اینکه فراوان در طبیعت وجود دارند، اما به علت توزیع
ناعادلانه آن‌ها، هر روز بشر شاهد این است که عده‌ای از گرسنگی می‌میرند و از کمبود
امکانات رنج می‌برند، و عده‌ای دیگر از کثرت امکانات رفاهی، دست به اسراف و تبذیر
می‌زنند. و به خاطر این اسراف و تبذیر است که در دنیا کشورهایی یافت می‌شوند که
گندم را با کشتی به دریا می‌ریزند و در مقابل در گوشه‌ای دیگر از این کره خاکی،
عده‌ای به خاطر عدم دسترسی به حداقل غذا تلف می‌شوند.

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ----- ۱۱۱
اما از افتخارات حکومت حضرت مهدی (ع) این است که آن حضرت، امکانات استخراج شده و منابع گرانبهای زیرزمینی و به طور کلی همه ثروت‌های موجود در جهان را به طور مساوی بین مردم تقسیم خواهد کرد. در روایتی آمده است که وقتی مردی برای ادای زکات خدمت امام محمد باقر (ع) رسید، ایشان فرمود: «اگر قائم اهل بیت قیام کند، همه چیز را به طور مساوی توزیع می‌کند...». (حیدری، 276)

عزت مسلمین و ذلت معاندین

در تعالیم حیات بخش اسلام، عزت حقیقی از آن خداوند و پیامبر و مؤمنان می‌باشد و کسانی که در مقابل خداوند و فرامین او تعدی و تجاوز کنند، به ذلت واقعی خواهند رسید، اگرچه به ظاهر فکر کنند که عزیز هستند. همچنین عزت همه‌اش از سوی خداوند است: «... فان العزة لله جميعا»، (النساء، 139) یعنی: همانا عزت همه‌اش از آن خداوند است.

در آیه 8 سوره المنافقون می‌خوانیم: «... و لله العزه و لرسوله و للمؤمنين و لكن المنافقين لا يعلمون»، یعنی: و عزت، مخصوص خدا و رسول او و اهل ایمان است و لكن منافقین از این معنی آگاه نیستند. در این باره از حضرت علی (ع) نقل شده است که درباره آیه 5 سوره القصص «و نريد ان نم ن علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین» فرمود: «هم آل محمد یبعث الله مهديهم بعد جهدهم فیعزهم و یدل عدوهم». (عروسی حویزی، 110/4)، یعنی: آن‌ها آل محمد هستند که خداوند، مهدی (ع) را بعد از زحمت و فشاری که به آن‌ها وارد می‌شود، مبعوث می‌کند و آن‌ها را عزیز، و دشمنانشان را ذلیل می‌گرداند.

ساماندهی عقول بشری

انسان موجودی است دارای امتیازات ویژه و خاص، که او را از دیگر موجودات جدا می‌کند. مهم‌ترین آن‌ها، وجود عقل و استعدادهای فکری و علمی اوست. و اساساً این

112- ----- منهای - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
همه رشد و پیشرفت، در سایه وجود عقل برای آدمی میسر شده است. در منابع دینی نیز
به مسئله علم و نشر آن و دانایی و بصیرت و آگاهی انسان‌ها توجه خاصی شده است.
اگر چه در طول تاریخ بشریت، انسان به کمک همین عقل، قله‌های رفیع علم و دانش
را فتح نموده و به پیشرفت‌های شگفت‌انگیزی دست یافته است، اما این یک حقیقت
است که مجهولات انسان در مقابل معلومات وی، قطره ای در مقابل دریاست.
آنچه که از سخنان معصومین (ع) مستفاد است، اوج قله رشد علمی و عقلی انسان‌ها در
زمان حکومت بی‌نظیر حضرت مهدی (ع) خواهد بود. یعنی در زمان قیام آن حضرت،
عقل انسان‌ها به مرحله کمال می‌رسد. امام باقر (ع) در این باره می‌فرماید: «ایجاد
تمرکز فکری و تعالی اندیشه‌ای در جامعه، از مختصات حکومت مهدی (ع) می‌باشد».
(خلجی، 79)

هم چنین آن حضرت در سخن دیگری می‌فرماید: «اذا قام قائمنا وضع یده علی رؤوس
العباد فجمع بها عقولهم و کملت به احلامهم.»، یعنی: هنگامی که قائم ما قیام می‌کند،
دستش را بر سر بندگان می‌گذارد و بدان وسیله، عقل‌های آن‌ها را جمع و افکار ایشان
را کامل می‌کند. بنابر این به برکت وجود مهدی (ع) خداوند بر قدرت اندیشیدن مردم
می‌افزاید و عقول بشری رشد پیدا می‌کند، تا آنجا که حتی زنان در خانه‌ها، با کتاب خدا
و سنت پیامبر (ص) قضاوت می‌کنند. (حکیمی، 191)

امام صادق (ع) نیز فرمود: «علم بیست و هفت حرف است، تمام آنچه پیامبران تا امروز
آورده‌اند، فقط دو حرف از علم است و هنگامی که قائم قیام کند، بیست و پنج حرف
باقی‌مانده را خارج ساخته و میان مردم می‌پراکند». (جمعی از نویسندگان، 238 به نقل
از بحارالانوار، 336/52)

ساماندهی اقتصادی

از برنامه‌ها و سیاست‌های مهم و اساسی حضرت مهدی (ع) در زمان ظهور و تشکیل
حکومت واحد جهانی، تحقق رفاه اقتصادی در بین کل جامعه بشری است. در نظام

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۱۳
اقتصادی عادلانه جهانی، فقر مالی، محرومیت، رنج گرسنگی و تشنگی و برهنگی از
جامعه بشر رخت برخواهد بست. در حقیقت در حکومت مهدی (ع) خداوند به وسیله
ایشان و یارانش، تمام نابسامانی‌هایی که در اقتصاد جهان پدید آمده است، سامان بخشیده
و تحول عمیقی به وجود می‌آورد. مانند مساوات در توزیع ثروت، استخراج دفینه‌های
کره زمین و آبادی و عمران خرابی‌ها، تا جایی که خانه خرابی در روی زمین
باقی نمی‌ماند.

همچنین در روایات صراحتاً اعلام شده است که بعد از ظهور امام زمان (عج)، همه
مردم با عنایت و تفضل الهی بی‌نیاز می‌شوند، تا جایی که هیچ کس از دیگری زکات یا
مالی را نخواهد پذیرفت. امام صادق (ع) در این باره می‌فرماید: «هنگام رستاخیز قائم
ما، زمین با نور خدایی بدرخشد ... و شما به جستجوی اشخاصی برمی‌آید که مال یا
زکات بگیرند، و کسی را نمی‌یابید که از شما قبول کند، و مردمان، همه با فضل الهی
بی‌نیاز می‌گردند». (حکیمی، 115)

امنیت آسمان و زمین

در دوران حکومت حضرت مهدی (ع)، زمین و آسمان و اهل آن‌ها از چنان امنیت و
آسایشی برخوردار می‌شوند که تا به امروز انسان‌ها نمونه آن را ندیده‌اند و این امنیت،
تمام نقاط زمین و همه موجودات عالم را در برمی‌گیرد. از امام صادق (ع) نقل شده
است که در تفسیر آیه «... سیروا فیها لیالی و ایاماً آمنین» (سبأ، 18) فرمود: «مراد قائم
ما اهل بیت است. یعنی در عهد آن حضرت، هر کس در شب و روز به هر کجا رود،
ایمن و محفوظ است». (طبرسی نوری، 131)

در روایت دیگری نیز از آن حضرت نقل شده است که فرمود: «هرگاه قائم خروج کند،
به عدل حکم می‌کند، و در ایام او جور مرتفع می‌گردد، و به او راه‌ها ایمن می‌شود
و...». (همانجا) همچنین در بعضی روایات برای این که اوج امنیت و آسایش و صیانت
حریم انسان‌ها در دوره حکومت جهانی مهدی (ع) به تصویر کشیده شود، عنوان گردیده

114-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
است که در آن دوران، اگر پیرزن ضعیفی اراده کند که به هر نقطه زمین مسافرت نماید، کسی حق تعرض به او و اموال او را ندارد. در تفسیر عیاشی از امام باقر (ع) نقل شده است که فرمود: «والله که آن حضرت و اصحابش مقابله کنند تا خلق خدا به یگانگی خالق اقرار نمایند و چیزی را برای او شریک قرار ندهند، تا جایی که پیرزن ضعیفی از مشرق اراده مغرب می کند و احدی او را نمی ترساند». (همانجا)
حضرت علی (ع) نیز در این باره فرمودند: «زمانی که قائم ما قیام می کند... زنان زیور به سر، عراق را تا شام می پیمایند و جز به علف و سبزه گام نمی نهند و هیچ درنده ای آنان را آشفته و هراسان نمی کند». (محمدی ری شهری، 355/1)

ایمن بودن حیوانات و گیاهان و طبیعت

در زیر سایه حکومت جهان گستر امام زمان (ع) نه تنها انسانها بلکه حیوانات و گیاهان و طبیعت نیز از نور وجودی آن حضرت بهره مند خواهند شد و از تعرض دیگران در امان خواهند ماند. در حالی که امروزه متأسفانه نه تنها انسانها بلکه طبیعت و موجودات زنده جهان نیز، از ظلم و ستم و تعدی انسانها و حکومت های هوا پرست و شهوت ران به تنگ آمده اند، چرا که مواد شیمیایی و آزمایش های هسته ای، آلودگی محیط زیست و ... کل جهان هستی را تهدید می کند.

در این باره از ابن عباس درباره قول خداوند متعال «... لیظهره علی الدین کله و لو کره المشرکون» (التوبه، 33) آمده است که: «در زمان حضرت مهدی (ع) هیچ یهودی و نصرانی و صاحب ملتی نمی ماند مگر اینکه اسلام بیاورد، تا جایی که حتی گوسفند با گرگ، گاو با شیر و انسان با مار در امنیت زندگی می کنند...». (صافی گلپایگانی، 294)

امام حسن مجتبی (ع) نیز می فرمایند: «... در ملک او - حضرت مهدی (ع) - درندگان با هم صلح می کنند، زمین گیاه خود را بیرون می دهد، آسمان برکات خود را فرو می فرستد و گنجها بر او ظاهر می شود». (خراسانی، 429)

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ----- ۱۱۵
و حضرت علی (ع) فرمود: «حضرت مهدی (ع) فرماندهانش را به مناطق مختلف جهان می‌فرستد تا با عدل بین مردم رفتار کنند، در حالی که گرگ و گوسفند در یک مکان زندگی کنند، کودکان خردسال با مارها و عقرب‌ها بازی کنند و آسیبی به آن‌ها نرسد، و شر از جهان رخت بر بندد و تنها خیر باقی بماند». (صافی گلپایگانی، 274)

عمران و آبادانی فراگیر

از آنجائی که حکومت مهدی (ع) جهانی است و با مدیریت واحدی اداره می‌شود، همه زمین به برکت آن حضرت و امدادهای غیبی او و تحت تسلط دولت او، برکات و ثمرات گسترده‌ای را پیدامی‌کند و اگر به هر نقطه زمین نگاه شود، جز آبادانی و رشد و گسترش و توسعه چیز دیگری نخواهد بود. به عبارت دیگر، اگر چه در طول قرون و اعصار گذشته، بشر برای رسیدن به مطامع خود، خرابی‌ها و ویرانی‌های زیادی را بر جای گذاشته است اما همه آن‌ها در دولت کریمه آن حضرت به آبادانی تبدیل خواهند شد.

درباره حکومت امام زمان (ع) آمده است: «انه یبلغ سلطانه المشرق و المغرب و تظهر له الکنوز و لا یبقی فی الارض خراب الا یعمره». (همانجا، 482)

حضرت علی (ع) نیز می‌فرماید: «پس زمین بشاشت خود را به سبب عدل ظاهر می‌کند، آسمان باران خود را می‌بارد، درخت میوه خود را افزون می‌دهد، زمین گیاه خود را برمی‌آورد و برای اهل زمین خود را زینت می‌کند ... و زمین گنج‌های خود را ظاهر می‌نماید...». (خراسانی، 427)

در سخن دیگری نیز از آن حضرت نقل شده که فرمود: «زمانی که قائم ما قیام کند، آسمان نزولات خود را فرو ریزد و زمین گیاهانش را برویاند و دشمنی از دل‌های بندگان رخت بر بندد و درندگان و چرندگان با هم بسازند...» (محمدی ری شهری، 355)

خشنودی اهل زمین و آسمان

با توجه به اینکه حکومت جهان گستر حضرت مهدی (عج) از تمام جهات با فطرت‌های پاک انسانی همراه بوده و طبیعت انسان‌ها با آن سازگار است، لذا ساکنین زمین و آسمان از اینکه تحت لوای حاکمیت چنین انسانی هستند، خشنود و راضی خواهند بود. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «مهدی مردی از فرزندان من است. رنگ بدن او رنگ نژاد عربی است و اندامش، اندام بنی اسرائیل (قوی و با صلابت) می‌باشد، و در گونه راستش خالی هست که مانند ستاره‌ای تابناک می‌درخشد. زمین را پر از عدل می‌کند، همچنان که از ستم و بیداد پرشده باشد، و ساکنان زمین و آسمان و پرنندگان هوا در خلافت او راضی خواهند بود». (موسوی اصفهانی، 170/1 و 171) همچنین در حدیث دیگری از پیامبر (ص) آمده است: «ساکنین زمین و آسمان از حکومت او راضی خواهند بود و اموال را به طور صحاح میان مردم تقسیم می‌کند. مردی پرسید: صحاح یعنی چه؟ فرمود: یعنی به طور مساوی». (همانجا)

قیام کننده به حق

انسان موجودی است دارای سرشت الهی، مجهز به فطرتی حقیقت جو و حق طلب، حاکم بر خویشتن و آزاد از جبر طبیعت و محیط و ... از نظر قرآن از آغاز جهان، دعوا و نبردی پیگیر میان گروه حق و باطل، گروهی از تبار هابیل و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد (ص) و پیروان مؤمن آن‌ها، و گروهی از تبار قابیل و نمرود و فرعون و جباران یهود و ابوسفیان و امثالهم برپا بوده است. و هر فرعون، موسایی در برابر خود داشته است. «لکل فرعون موسی» به تعبیر مولوی، همواره دو پرچم یکی سفید و دیگری سیاه، در جهان افراشته بوده است: «دو علم افراخت سپید و سیاه آن یکی آدم، دگر ابلیس را» (مطهری، 54)

و اصولاً ویژگی بارز حکومت حضرت مهدی (عج) که باعث می‌شود با دیگر حکومت‌های جهانی فرق داشته باشد، اقامه حق و حدود الهی به معنای واقعی کلمه

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ----- ۱۱۷
است. و حتی اگر یکی از القاب آن حضرت را «قائم» فرموده‌اند، به خاطر این است که
ایشان قیام کننده به حق و حقیقت و برپا دارنده آن هستند.
امام صادق (ع) می‌فرمایند: «هنگامی که قائم ما قیام کند، مردم را مجدداً به اسلام فرا
می‌خواند و به امری هدایت می‌کند که از میان رفته است و مردم از آن مسیر گمراه
شده‌اند. و «مهدی» نامیده شد به دلیل این که به امر گم شده هدایت می‌کند، و به خاطر
قیام به حق «قائم» نام گرفت». (جمعی از نویسندگان، 236)

انقطاع حکومت‌های ظالم و ستمگر

هنگامی که حکومت جهانی حضرت مهدی (ع) برپا گردد، زمین از لوٹ و وجود حاکمان
ظالم و جائر و ستمگر پاک خواهد شد، و آثار ظالمان و ستمگران از روی زمین برچیده
شده و سراسر گیتی با زیبایی‌های دولت کریمه مزین خواهد شد. حضرت رضا (ع) از
جدش پیامبر (ص) در حدیث معراج نقل می‌کند که خداوند فرمود: «پاک می‌کنم
زمین را به آخر ایشان از دشمن خود، و او را مالک شرق و غرب زمین می‌گردانم».
(خراسانی، 421)

اساساً در زمان ظهور امام زمان (عج) هیچ ظالم و ستمگری، حق سلطنت و
حکومت ندارد. لذا یا باید تسلیم آن حضرت شده و تن به حکومت عادلانه او بدهد، و
یا این که از تیغ شمشیر ایشان رد شود. حضرت صادق (ع) به طور مکرر این ترنم
را می‌کردند:

لکل اناس دوله یرقبونها
و دولتنا فی آخر الدهر یرطهر
(طبرسی نوری، 140)

و برای اینکه در حکومت آن حضرت حتی اثری از ظالمان و جباران باقی نماند، ایشان
آثار ستمکاران را در زمین از بین خواهد برد. حضرت صادق (ع) در این باره فرمود:
«آثار ظالمان را در مکه و مدینه و عراق و سائر اقالیم خراب و نابود کند و قصر عقیق
کوفه را خراب نماید. ملعون است ملعون، کسی که آن را بنا کند». (خراسانی، 421)

118-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
حضرت خدیجه (س) نیز از پیامبر اکرم (ص) نقل می‌کند: «هرگاه هنگام خروج قائم شود، منادی از آسمان ندا می‌کند: قطع شد و تمام شد مدت ستمگران. بهترین امت محمد (ص) والی امر شد...». (همانجا) همچنین در دعای ندبه می‌خوانیم: «این المعدّ لقطع دابر الظلمه، این المنتظر لاقامه الامت و العوج، این المرتجی لازاله الجور و العدوان،... این هادم ابنیه الشرك و النفاق،... این طامس آثار الزیغ و الاهواء و...» (قمی، مفاتیح الجنان)

وضعیت شیعیان در دوران حکومت مهدی (علیه السلام)

از بررسی آیات و روایات به دست می‌آید، محبان حقیقی و شیعیان واقعی اهل بیت (ع) که در طول قرون مختلف مظلوم واقع شده‌اند و حقوق آن‌ها پایمال شده است، برترین جایگاه را در زمان حکومت مهدی (عج) خواهند داشت، و اساساً شیعیان، یاران و اصحاب آن حضرت را تشکیل خواهند داد و آن حضرت حکومت واحد جهانی خود را با کمک آن‌ها ایجاد می‌کند. از ابوالحسن (ع) درباره آیه «... اینما تکنونوا یأت بکم الله جمیعاً...» (البقره، 148) سؤال شد، فرمود: «این آیه درباره شیعیان ماست که خداوند در زمان قیام قائم ما، آن‌ها را از تمام نقاط به دور آن حضرت جمع خواهد کرد». (صافی گلپایگانی، 477)

همچنین آن حضرت عنایت ویژه‌ای نسبت به شیعیان خواهند فرمود، تا جایی که آن‌ها سالار جهان خواهند شد. امام سجاد (ع) در این باره می‌فرماید: «زمانی که قائم ما قیام کند، خداوند آفت را از شیعیان بزدايد و دل‌های آنان را چون پاره‌های آهن (سخت و تزلزل ناپذیر) کند و هر مرد آنان را قدرت چهل مرد دهد. آنان فرمانروایان و سالار جهان خواهند بود». (محمدی ری شهری، 352/1)

مفضل نیز از امام صادق (ع) پرسید: کسی که از شیعیان شما مرده باشد (در زمان ظهور مهدی) و بر او دینی از برادران خود یا غیر ایشان باشد، چگونه خواهد بود؟ حضرت فرمود: «اول چیزی که مهدی آغاز می‌کند، این است که منادی از طرف او در همه عالم

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۱۹
ندا می‌کند: هر کس از یکی از شیعیان ما طلبی دارد، بیاید و مطالبه کند. پس همه را
ادا می‌کند». (خراسانی، 425)

بخش دوم - قلمرو حکومت حضرت مهدی (علیه السلام)

با توجه به استنادها و دلایل مربوط به ظهور مصلح جهانی و عدالت‌گستر هستی، که در
مباحث گذشته مطرح گردید، هیچ شک و تردیدی در اصل موضوع ظهور مهدی منتظر
و حاکمیت او باقی نمی‌ماند و لکن، سؤالات مختلفی پیرامون کم و کیف این حاکمیت
باقی است که از جمله آن‌ها دایره حاکمیت و قلمرو حکومت حضرت مهدی (ع) است.
به عبارت دیگر مشخص شدن منطقه جغرافیایی و گسترش دولت آن حضرت از
مباحث بسیار مهمی است که پاسخ به این پرسش کمک زیادی درباره اثبات موضوع
حکومت واحد جهانی حضرت مهدی (ع) خواهد کرد. گاهی عده‌ای گمان می‌کنند که
آن حضرت فقط در محدوده کشورهای اسلامی حکومت خواهد کرد و دیگر مناطق
و کشورهای اسلامی از تحت حاکمیت و دولت او خارج خواهند بود. اما آنچه که
مسلم می‌باشد این است که رهبری و مدیریت آن حضرت به یک یا چند منطقه خاص
از زمین اختصاص ندارد و نه تنها کل زمین، که همه هستی تحت حاکمیت و دولت
ایشان خواهد بود و همه موجودات عالم از وجود پر برکت و هدایت دولت کریمه‌اش
بهره مند خواهند شد. البته در بعضی آیات و روایات بیشترین توجه به وراثت و
حکومت زمین شده است، اگرچه منظور از آن کل دنیاست. در اینجا به یک نمونه از
آیات و روایات اشاره می‌شود و در ادامه از جوانب مختلف به این موضوع پرداخته
شده است.

در تفسیر ابوالفتوح رازی ذیل آیه «و نرید ان نمین علی الذین استضعفوا فی الارض و
نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین» (القصص، 5) آمده است که: «اصحاب ما روایت کردند
که آیه در شأن مهدی (ع) آمد که خدای او و اصحاب او را پس از آنکه ضعیف و
مستضعفند، بر ایشان منت نهد، و ایشان را در زمین امام کند و وارث گردانند... و این

120-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
قول اولی تر است از آنجا که موافق ظاهر است به چند وجه: یکی «ارض» به لام تعریف
جنس، بر عموم حمل کردن اولی می باشد، دیگر اینکه لفظ امام، در حق او (مهدی)
حقیقت، و در حق بنی اسرائیل مجاز است، و همچنین اینکه وارث به او لایق تر است، از
آنجا که بازپسین ائمه است و او وارث همه گذشتگان می باشد و دولت او به دامن
قیامت متصل است». (شعرانی، 453/8)

اهل بیت (ع) و خلافت زمین

مطابق صریح آیه شریفه، خداوند احدیت، انسان را به عنوان خلیفه و جانشین در
روی زمین قرار داد و به او مقام خلیفه الله بخشید. اگرچه در ابتدا ملائکه به خاطر
جهلشان زبان به اعتراض گشودند و عرض کردند پروردگارا! آیا می خواهی در
روی زمین موجودی قرار دهی که فساد کرده و خونریزی کند؟ «و اذ قال ربک
للملائکه انی جاعل فی الارض خلیفه قالوا اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفک الدماء...»
(البقره، 30)

بنا به شواهد و قرائن مختلف، مصداق اکمل این انسان خلیفه الله، اهل بیت عصمت و
طهارت (ع) هستند و یکی از عواملی که باعث شد فرشتگان الهی از اعتراض خود
پشیمان شده و به حقیقت مطلب (شایستگی انسان به مقام خلیفه الهی) اعتراف نمایند،
مشاهده مقام و منزلت و جایگاه رفیع انسانی پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) بود.
بنابراین به حق که خلافت زمین، فقط شایسته خاندان عصمت و طهارت است، و
اگرچه این خلافت در زمان پیامبر و اکثر معصومین (ع) عملاً، نه اعتقاداً موقتی و
محدود به منطقه خاصی بود، لکن خلافت و حاکمیت واقعی که برای تمام زمین
حکمرما خواهد شد، به دست پرتوان و شایسته حضرت مهدی (عج) محقق می شود.
خداوند در قرآن کریم می فرماید: «وعدالله الذین آمنوا منکم و عملوا الصالحات
لیستخلفنهم فی الارض...» (النور، 55)، یعنی: و خداوند به کسانی که از شما بندگان
ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد، وعده فرمود که در زمین خلافت دهد...

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۲۱

مرحوم شیخ طبرسی در مجمع البیان می‌فرماید که از اهل بیت (ع) روایت شده که این آیه در حق مهدی (ع) است و نقل شده که حضرت سجاد (ع) این آیه را تلاوت کرد، آنگاه فرمود: «ایشان والله شیعیان ما اهل بیت هستند». (همانجا، 128)

همچنین از کتاب معانی الاخبار از مفضل بن عمر نقل می‌کند که گفت: «شنیدم امام صادق (ع) می‌گوید: پیامبر اکرم (ص) نگاه کرد به علی و حسن و حسین علیهم السلام، سپس گریه کرد و فرمود: شما هستید مستضعفین بعد از من. مفضل گوید: پرسیدم معنی این مطلب چیست ای پسر رسول خدا؟ ایشان فرمود: معنای آن این است که شما امامان بعد از من هستید. به تحقیق خدای عزوجل می‌فرماید: «و نرید ان نمین علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین» و این آیه جاری است در مورد ما تا روز قیامت».

طی نمودن شرق و غرب توسط حضرت مهدی (علیه السلام)

در بررسی متون روایی به دست می‌آید که هیچ نقطه زمین، مخفی از نظارت و حاکمیت حضرت مهدی (ع) نیست و به عبارتی شرق و غرب زمین تحت کنترل اوست. البته قبل از تشکیل حکومت جهانی، آن حضرت ابتدا بعد از ظهور و انجام مقدمات کار، همه جای دنیا را با قدم مبارک خود مزین خواهد نمود و شاید دلیل این کار، زدودن آلودگی‌ها و کثافات معنوی است که در اقصی نقاط دنیا ایجاد شده و طهارت و پاکی آن‌ها، تنها با حضور معطر و سرتاسر نور حضرتش امکان پذیر می‌باشد.

روزی امام صادق (ع) به مفضل فرمود: «مهدی بعد از طی مشرق و مغرب به کوفه برمی‌گردد و در کوفه از آسمان، ملخ طلا ببارد، همچنان که بر ایوب و بنی اسرائیل بارید...».

همچنین فرمود: «هرگاه قیام کند، زمین به نور پروردگار خود نور افشان شود و مردم مستغنی از نور خورشید گردند و مرد در ایام ملک آن حضرت عمر دراز کند و...».

(خراسانی، 430)

شرق و غرب تحت حاکمیت حضرت مهدی (علیه السلام)

از آنجایی که حضرت مهدی (ع) مظهر اطاعت خداوند احدیت و مظهر جمال الهی است، نه تنها همه زمین را طی طریق می‌کند، که خدا همه هستی را تحت اطاعت او می‌برد و هیچ چیزی نیست که از حکومت آن حضرت خارج باشد. و این، خود دلیل بسیار روشن و بارزی است که آن حضرت بعد از ظهور، یک دولت واحد تشکیل داده و تمام جهان تحت فرمان و حاکمیت آن حکومت واحد خواهد بود. امام باقر(ع) در این باره می‌فرماید: «هیچ چیز نیست مگر اینکه مطیع یاران مهدی (ع) است، حتی حیوانات وحشی در زمین و پرندگان وحشی در هوا، همه خوشنودی یاران قائم را می‌خواهند، تا آنجا که بخشی از زمین به بخش دیگر افتخار نموده و گوید: امروز یکی از یاران قائم از من عبور کرد». (حیدری، 262)

بنابر این نه تنها انسان‌ها بلکه همه هستی، حتی حیوانات وحشی زمین و آسمان نیز، تحت فرمان ایشان هستند و آن حضرت بر همگان حکم می‌راند و هیچ احدی حق ندارد از حکم او سرپیچی نماید. لذا هر فرد بایستی چه از روی اختیار و چه از روی اکراه، تحت فرمان او باشد. در سوره مبارکه الحجر آیه 75 خداوند می‌فرماید: «هر کسی که در آسمان‌ها و زمین است به دلخواه یا اکراه، فرمان بردار او می‌شود.» که از امام کاظم (ع) نقل شده: «این آیه درباره قائم نازل شده است...» (همانجا)

مالکیت بر همه زمین

یکی از ویژگی‌های حکومت جهانی حضرت مهدی (ع) این است که این حکومت و حاکمیت به همراه حقیقی است، یعنی مثل حکومت غاصبان و ظالمان نیست که در ملک دیگران وارد شده و دخل و تصرف می‌کنند. در حقیقت وقتی همه هستی، ملک حضرت مهدی (ع) شد، حکومت بر آن ملک نیز، یک حکومت عادلانه و محققانه خواهد بود و به عبارتی، در حکومت جهانی آن حضرت، حق به حق دار خواهد رسید و هستی به مالک اصلی آن عودت داده خواهد شد. امام رضا (ع) از جدش پیامبر اکرم (ص) نقل

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۲۳
کرده است که در شب معراج خداوند فرمود: «پاک می‌گردانم زمین را به آخر ایشان، از دشمنان خود، و او را مالک شرق و غرب زمین می‌گردانم و بادهای را مسخر وی می‌سازم ... و ملک او را دائم می‌گردانم و ایام دولت را دست اولیاء خود به گردش اندازم تا روز قیامت». (خراسانی، 421)

همچنین در کتاب منتخب الاثر آمده است: «خداوند مشرق و مغرب را تحت سیطره و مالکیت مهدی و یارانش در می‌آورد». (حیدری، 266)

بعضی از مفسران قرآن نیز در آیه 5 سوره القصص که بیان می‌دارد: «و نريد ان نمن على الذين استضعفوا في الارض و نجعلهم ائمه...» یعنی: ما مستضعفین را در نهایت، امام و پیشوایان زمین قرار می‌دهیم، امامت را به ملک و سلطنت معنی کرده‌اند.

در تفسیر مجمع البیان ذیل عبارت «نجعلهم ائمه» از ابن عباس نقل کرده است که: «آن‌ها را پیشوایان خیر و رهبران حقیقت قرار می‌دهیم، و از قتاده نیز نقل شده که می‌گوید: یعنی به آن‌ها ملک و سلطنت دادیم». (همانجا، 157/18) همین مطلب در تفسیر کشاف از قتاده نقل شده است که معنی آن «ولاه» است. (همانجا، 392/3)

همچنین از امام باقر (ع) ذیل آیه شریفه «الذين ان مكانهم في الارض اقاموا الصلاة...» (الحج، 41) نقل شده که فرمود: «هذه لآل محمد المهدى و اصحابه يملكهم الله مشارق الارض و مغاربها...» (صافی گلپایگانی، 470)، یعنی: این آیه در شأن مهدی آل محمد و یاران آن حضرت نازل شده است که خداوند آن‌ها را مالک مشرق‌ها و مغرب‌های زمین (یعنی تمام نقاط زمین) می‌کند.

کل زمین منطقه حکومت مهدی (علیه السلام)

در بررسی آیات و روایاتی که محدوده حکومت حضرت مهدی (ع) را در آخر الزمان مورد بحث قرار داده‌اند به این نتیجه می‌رسیم که در بعضی از متون اسلامی واژه «ارض» به کار رفته است. در تفسیر نمونه ذیل آیه شریفه «و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادي الصالحون» (الانبیاء، 105) آمده است: (ارض) به مجموعه

124-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
کره زمین گفته می‌شود و سراسر جهان را شامل می‌گردد، مگر اینکه قرینه خاصی در کار باشد. برخی نیز احتمال داده‌اند که مراد، وارث شدن سراسر زمین در قیامت است، ولی ظاهر کلمه (ارض) هنگامی که به طور مطلق گفته می‌شود، زمین این جهان است. واژه (ارث) نیز به معنی چیزی است که بدون معامله و داد و ستد به کسی انتقال می‌یابد و گاهی در قرآن (ارث) به تسلط و پیروزی یک قوم صالح بر قوم ناصالح، و در اختیارگرفتن مواهب و امکانات آن‌ها گفته شده است. به عنوان مثال درباره بنی اسرائیل و پیروزی آن‌ها بر فرعونیان آمده است: «و ارثنا القوم الذین کانوا یتضعفون مشارق الارض و مغاربها...» (الاعراف، 137)، یعنی: ما شرق و غرب زمین را به ارث به آن قوم مستضعف دادیم...» (مکارم شیرازی، 515/13)

بنابر این سلطنت و حکومت آن حضرت، تمام روی زمین از شرق تا غرب، دریاها و خشکی‌ها، کوه‌ها و دشت‌ها و بیابان‌ها و... را شامل می‌شود و حکمش در همه جا جاری و نافذ است و حدود ملک او همه روی زمین است، و اخبار در این زمینه به حد تواتر رسیده است. جابرین عبدالله انصاری از پیامبر (ص) نقل می‌کند که فرمود: «زود است که خداوند سنت ذوالقرنین را در قائم از اولاد من جاری سازد و او را به شرق و غرب زمین برساند، تا اینکه نماد کوه و دره و بیابانی که ذوالقرنین بر او قدم گذارد، مگر اینکه او هم بر آن قدم گذارد». (خراسانی، 370)
از امام حسن مجتبی (ع) نیز روایت شده است که فرمود: «ما بین خافقین (مشرق و مغرب) را مالک می‌شود». (همانجا، 37)
و امام باقر (ع) فرمود: «سلطنت او به ما بین خافقین برسد، و خداوند برای او مشرق و مغرب را فتح نماید». (همانجا)

فتح کشورها و ممالک شرک و کفر

از آنجایی که قبل از ظهور مهدی (ع)، جهان پر از ظلم و جور خواهد شد و این مسئله در روایات متعددی وارد شده است، بدیهی است که هنگام ظهور آن حضرت،

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ----- ۱۲۵
یکی از مسائل مطروحه این است که آیا ایشان با حکومت‌های جائز و کشورهای
تحت تسلط آن‌ها برخوردار خواهد کرد؟ و آیا آن جوامع به حکومت خود ادامه
خواهند داد؟

از ظاهر آیات و روایات مستفاد است که تمام زمین و جوامع بشری مغلوب آن حضرت
شده و باید تن به حکومت عادلانه و جهانی او بدهند. لذا یکی از کارهای مهم آن
حضرت بعد از ظهور، فتح چنین کشورهایی و پاک کردن آن‌ها از لوث ظالمان و
جائران و ستمگران است. البته آن حضرت ابتدا اسلام را بر آن‌ها عرضه خواهد کرد و
در صورت استنکاف و سرپیچی، قاطعانه برخورد نموده و آن منطقه را تحت حکومت
عادلانه و سعادت‌مندانه خود قرار خواهد داد.

در کتاب کمال الدین به نقل از پیامبر اکرم (ص) آمده است که فرمود: «امامان بعد از
من دوازده نفرند، اولشان تو هستی یا علی و آخرینشان قائم است که خداوند عزوجل
به دست او شرق و غرب زمین را فتح می‌کند». و در کتاب غایبه المرام نیز از آن
حضرت نقل شده که: «مهدی از فرزندان من است... گنجینه‌ها را بیرون می‌آورد و
کشورهای شرک را می‌گشاید». (موسوی اصفهانی، 217/1)

در آیات قرآن کریم نیز به فتح جهان توسط آن حضرت اشاره شده است. امام صادق (ع)
در تفسیر آیه شریفه «قل یوم الفتح لا ینفع الذین کفروا ایمانهم و لا هم ینظرون»
(السجده، 29) فرمود: یوم الفتح، یوم تفتح الدنیا علی القائم... (صافی گلپایگانی، 470)،
یعنی: روز فتح (که قرآن نام می‌برد) روزی است که دنیا به دست قائم فتح می‌شود.

در بعضی از منابع، حتی به نام بعضی از مناطق و کشورهایی که به دست توانای آن
حضرت و یارانش گشوده خواهد شد، اشاره گردیده است. (خراسانی، 348)

به عنوان نمونه در این باره آمده است که در بررسی فتوحات، آن حضرت بعد از خروج
و ظهور از مکه، شهرهای مدینه، کوفه، نجف، شام، روم، قسطنطنیه، مصر و بصره را
فتح می‌کند. حضرت باقر (ع) نیز فرمود: «خداوند برای او (مهدی) روم، چین، ترک،
دیلم، سند، هند و... را فتح می‌کند. (همانجا، 364-348)

126-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
در کتاب النجم الثاقب می‌خوانیم: یوسف بن یحیی‌السلمی درباب نهم از کتاب عقدالدرر،
اخبار بسیاری در کیفیت فتوحات آن حضرت و گرفتن قسطنطنیه، روم، بنی الاصفیر،
چین، کابل، جزایر، و غیر آنها ذکر کرده است که مقام ذکر آن نیست. (همانجا، 130)

انتصاب حاکم برای نقاط مختلف

یکی از مسلمات ظهور حضرت مهدی (ع)، 313 نفر یاران آن حضرت است که به
عنوان اصحاب خاص مطرح هستند. مسلم است که یاران آن حضرت فقط این تعداد
نخواهند بود بلکه اینان جزء خواص ایشان و فرماندهان آن حضرت برای اداره مناطق
مختلف می‌باشند. در حقیقت آن حضرت هزاران یار و یاور خواهد داشت و تعدادی از
آنها به عنوان کادر و اعضای کابینه دولت واحد جهانی مهدی (ع) می‌باشند.
آن 313 نفر، بعد از ندای روح نواز و دلنشین آن حضرت کنار کعبه، دور او جمع
خواهندشد و امام، هر کدام از آنها را برای انجام وظیفه مهمی مأمور خواهند کرد. یکی
از مأموریت‌ها، گماردن آنها به عنوان نماینده خویش برای مدیریت هر منطقه است، که
البته هر کدام از آنها تحت نظارت، مدیریت و رهبریت واحد جهانی خواهند بود و هر
لحظه گوش به فرمان مولایشان، وظیفه الهی خود را در روی زمین انجام خواهند داد.
حضرت امام صادق (ع) از پدر بزرگوارشان امام محمد باقر (ع) نقل می‌کند: «هرگاه قائم
قیام کند، در هر اقلیمی از اقالیم زمین مردی را بفرستد و بگوید عهد تو در کف دست
توست، هرگاه بر تو چیزی وارد شود که قضاوت او را نفهمی و ندانی، به کف خود نظر
کن و به آن چه در وی است عمل کن». (خراسانی، 418 به نقل از غیبت نعمانی، 219)

تمکن بر زمین‌های هفتگانه

از وعده‌های حتمی و مهمی که خداوند در آخرالزمان برای اهل ایمان و نیکوکاران داده
است، تمکن و تسلط آنها بر زمین و همه ادیان روی زمین است، و این وعده الهی در
قرآن کریم با چندین تأکید آمده است که نشان از اهمیت و حتمیت آن دارد:

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۲۷
«وعد الله الذين امنوا منكم و عملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض كما استخلف الذين
من قبلهم و ليمكنن لهم دينهم الذي ارتضى لهم...» (النور، 55)

و این تسلط و تمکن بر همه موجودات زمین اعم از انسان و حیوان و نبات و
جماد است. یعنی باد، ابر، رعدوبرق، کوه و دره و... همه تحت تمکین او هستند. امام
رضا (ع) در حدیث قدسی می‌فرماید: «... و او را مالک شرق و غرب زمین می‌گردانم و
بادها را مسخر وی می‌سازم، ابرهای سخت را برای او رام می‌کنم و او را به همه اسباب
ترقی دهم، به سپاه خود او را نصرت می‌کنم و به ملائکه خود او را مدد نمایم و...»
(خراسانی، 421)

بعضی از روایات نیز تملک و تمکین آن حضرت را نسبت به زمین‌های هفتگانه یاد آور
شده، و تمکن ایشان را به اسباب آنها متذکر گردیده‌اند.

حضرت امام محمد باقر (ع) می‌فرماید: «خداوند ذوالقرنین را مخیر گردانید بین دو نوع
از ابر، پس او ابرهای رام را اختیار کرد، و برای صاحب شما ابرهای سخت و دشوار را
که دارای رعد و برق و صاعقه هستند ذخیره نمود، پس صاحب شما بر آنها سوار
خواهد شد و در اسباب آسمان‌ها و زمین‌های هفتگانه بالا خواهد رفت و تمکن پیدا
خواهد کرد». (همانجا)

زمین و آسمان تحت سیطره حضرت مهدی (علیه السلام)

از آنجائی که امام زمان (ع) آخرین حلقه از مجموع حلقه‌های مبارزات حق و باطل
بوده و به ثمر رساننده همه زحمات و تلاش‌های صالحان و صادقان تاریخ می‌باشد، لذا
خداوند بالاترین و عالی‌ترین حد حاکمیت و ولایت را در او متجلی خواهد کرد و
جهان به نور جمالش منور خواهد شد.

شخصی از حضرت رضا (ع) سؤال کرد قائم از خاندان شما کیست؟ فرمود: «چهارمین
فرزندم، او زاده نرجس، بزرگ کنیزان باشد... زمانی که قیام نماید، از نور عدالت و
دانش خود جهان را نورانی خواهد نمود و...». (خلجی، 102 و 103)

128-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
در بحث قبلی نیز مطرح گردید که خداوند صعود و تمکن بر اسباب آسمان‌ها و زمین‌های هفتگانه را به حضرت مهدی (ع) خواهد بخشید. و در حقیقت حکومت ایشان بر تمام آسمان‌ها و زمین است، حتی ملائکه الهی نیز گوش به فرمان آن حضرت خواهند بود.

در بعضی روایات وارد شده است که خورشید و ماه نیز در اختیار او خواهند بود. در کتاب مهدی منتظر می‌خوانیم: «باد و ابرهای سخت با رعد و برق در تسخیر او هستند و طی الارض می‌کند و همه جا را می‌بیند و با اصحاب خود هر کجا باشند تکلم می‌کند... جن و ملک در فرمان او هستند و خورشید و ماه در اختیار اوست...» (همانجا، 421)

خلایق عالم تحت فرمان او

در دولت و حکومت حضرت ولی عصر (عج) نه تنها انسان‌ها تحت فرمان و حکم او خواهند بود، بلکه همه هستی از انسان و ملک و جن و حیوان و نبات و جماد نیز مطیع فرمان او هستند، و اصولاً در امر حکومت و اجرای قوانین الهی، طبیعت به کمک او خواهد شتافت و فرشتگان الهی در رکاب او فرمان خواهند برد. در حقیقت برای ریشه‌کن کردن کفر و شرک و نفاق از عالم، همه زمین و آسمان در اختیار آن حضرت، و یار و یاور او خواهند بود. در حدیثی وارد شده است: «اگر کافر در شکم صخره‌ای پنهان شده باشد، تخته سنگ به زبان آمده و خواهد گفت: ای مؤمن! در شکم من کافری پنهان شده است، مرا بشکن و او را بکش». (حیدری، 261)

شیخ صدوق در علل و عیون خود از رسول خدا (ص) در خبری طولانی روایت کرده که فرمود: «در شب معراج به ساق عرش نظر کردم، پس دوازده نور را دیدم، در هر نوری سطر سبزی بود که بر آن اسم وصیی از اوصیای من بود. اول ایشان علی بن ابی طالب و آخر ایشان مهدی امت من. گفتم ای پروردگار من! این‌ها اوصیای منند پس از من؟ پس خطاب رسید که ای محمد! این‌ها اولیاء و اوصیاء و حجت‌های منند بعد از تو بر خلق. و ایشان اوصیای تو و خلفای تو، و بهترین خلق من بعد از تو هستند. قسم

ویژگی‌ها و قلمرو حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) -----۱۲۹
به عزت و جلالم که هر آئینه البته به ایشان دین خود را ظاهر کنم و به ایشان کلمه خود را بلند کنم و به آخر ایشان زمین خود را از دشمنان خود پاک گردانم، و البته او را بر مشرق‌ها و مغرب‌های آن مالک گردانم، هر آینه برای او بادهای را مسخر کنم و برای او ابرهای سخت را هموار گردانم، و البته او را در اسباب یعنی راه‌های آسمان بالا برم و به لشکر خود یاری کنم، و او را به ملائکه خود قوت دهم، تا دعوت من بالا گیرد و خلافت بر توحید من جمع شوند و ...» (طبرسی نوری، 129)

نتایج مقاله

- ♦ 1- بهترین و کامل‌ترین و دقیق‌ترین برنامه ریزی برای ایجاد حکومت جهانی، حکومتی است که از سوی مکتب حیات بخش اسلام مطرح گردیده است که با ظهور حضرت مهدی (عج) محقق خواهد شد.
- ♦ 2- جهان هستی در سایه حکومت حضرت مهدی (عج)، شاهد حکومتی خواهد بود که انسان‌ها معمولاً آن را در رؤیاهای خود تصور می‌کنند، به دلیل اینکه در حکومت آن حضرت، سراسر جهان از عدالت پر خواهد شد و زمین و آسمان و اهل آن، به حیات واقعی و امنیت خواهند رسید و...
- ♦ 3- از دیدگاه قرآن و روایات، رهبری و مدیریت حضرت مهدی (عج) به یک یا چند منطقه خاص از زمین اختصاص ندارد، بلکه نه تنها کل زمین، همه هستی تحت حاکمیت و دولت او خواهد بود و همه موجودات عالم از وجود پر برکت و هدایت دولت کریمه ایشان بهره‌مند خواهند شد.

کتابشناسی

- 1- قرآن کریم.
- 2- جمعی از نویسندگان، بقیه‌الله، نشر آفاق، چاپ دوم، 1403 ه.ق.
- 3- حکیمی، محمد، عصر زندگی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی قم، چاپ چهارم، 1380 ه.ش.

- 130-----منهاج - سال پنجم، شماره نهم، پاییز و زمستان 1388
- 4- حیدری، عزیزالله، مهدی تجسم امید و نجات، انتشارات مسجد جمکران، چاپ اول، 1380 ه.ش.
- 5- خراسانی، شیخ جواد، مهدی منتظر، بنیاد پژوهشهای علمی فرهنگ‌ی نورالاضیاء، چاپ دوم، 1382 ه.ش.
- 6- خلجی، محمد، تشیع و انتظار، انتشارات شفق، چاپ دوم.
- 7- زمخشری، محمد بن عمر، تفسیر الکشاف، مطبعه الاستقامه، قاهره، 1377 ه.ق.
- 8- شعرانی، میرزا ابوالحسن، تفسیر شیخ ابوالفتوح رازی، انتشارات اسلامیة تهران، 1352 ه.ش.
- 9- صافی گلپایگانی، لطف‌الله، منتخب‌الاثار فی الامام الثانی عشر، انتشارات مکتبه الصدر، چاپ سوم.
- 10- طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، مترجم موسوی همدانی، چاپخانه دفتر انتشارات اسلامی.
- 11- طبرسی، ابوعلی فضل بن حسن، مجمع البیان، مترجم دکتر احمد بهشتی، انتشارات فراهانی، چاپ اول 1354 ه.ش.
- 12- طبرسی نوری، میرزا حسین، نجم الثاقب، انتشارات مقدس صاحب الزمان قم، چاپ دوم، 1412 ه.ق.
- 13- عروسی حویزی، شیخ عبدالعلی بن جمعه، نورالتقلین، انتشارات مؤسسه اسماعیلیان قم، چاپ چهارم، 1373 ه.ش.
- 14- فیض کاشانی، مولی محسن، تفسیر الصافی، انتشارات مؤسسه الهادی قم، چاپ دوم، 1374 ه.ش.
- 15- قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، انتشارات آیین دانش، قم، 1387 ه.ش.
- 16- قمی، شیخ عباس، منتهی الآمال، انتشارات هجرت، چاپ هفتم، 1372 ه.ش.
- 17- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، مترجم حمیدرضا شیخی، انتشارات دارالحدیث، چاپ اول، 1377 ه.ش.
- 18- مطهری، قیام و انقلاب مهدی، انتشارات صدرا، چاپ ششم 1400 ه.ق.
- 19- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، دارالمکتب الاسلامیه، چاپ یازدهم، 1377 ه.ش.
- 20- موسوی اصفهانی، سید محمد تقی، مکیال المکارم، مترجم سید مهدی حائری قزوینی، انتشارات مهر قائم، چاپ اول، 1380 ه.ش.